

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 45-86

Za siromašnega otroka ob meji

Na tisoče ljudskošolskih otrok širom Slovenije živi v veliki bedi in pomanjkanju. Ponekod so bili izsledki ankete o prehrani in obleki, ki so jo izvedli člani Učiteljskega pokreta, naravnost porazni. V številnih je bilo dokazano veliko siromaštvo, ki so mu prepušteni ljudskošolski otroci v nekaterih predelih naše ožje domovine, in to ravno v oni nežni dobi svojega telesnega in duševnega razvoja, ki zahteva največje nege, paznje in pravilne ter zadostne prehrane. Ugotovljeno je bilo, da so obmejni kraji še prav posebno prizadeti, kajti v vinorodnih Slovenskih goricah, v Halozah, Prekmurju, kakor tudi v Beli Krajini in na Kočevskem je sorazmerno morda največ siromašnih batarjev in viničarjev brez najmanjše posesti; zaslužki v teh krajih so bolj podobni milošćini nego dninam in zato ni čuda če otroci v teh predelih prihajajo v šolo na pol nag, bos in tudi lačni.

Kdo bolje občuti težke razmere, v katerih taki otroci živijo; kdo ima več vpogleda v skrajno bedo teh doraščajočih bodočih državljanov in članov naše družbe; kdo je prišeljen sam občutiti posledice te bede? Učitelj, ki poučuje tu ubogo deco, ima ne samo priložnost, ampak tudi moralno dolžnost spoznavati vsa raznovrstna okolja, v katerih dorašča in se razvija ljudskošolska mladina. Pri svojem vzgojnem delu in pri pouku v šoli prihaja neprestano in povsem jasno do spoznanja, kako odločilnega pomena za razvoj so ravno socialne prilike, v katerih otrok živi. In prav ta dejstva so spodbujala učitelstvo in še prav posebno učiteljce, da se je neprestano brigalo za pomoč tem krajem, tem otrokom. — Mnogi apeli, mnoge prošnje so ostale v prejšnjih časih brez najmanjšega odziva, in morda ni to najmanjši vzrok, da se je silno poživilo delo in povečala agilnost pri odsekih učiteljic v naših družtvih.

Z veliko vneto in požrtvovalnostjo so se naše tovarišice že lani lotile težkega posla, da vsaj za Božič obdarujejo najsiromašnejše otroke v pasivnih obmejnih krajih in jim sredi najhujše zime preskrbijo najnujnejše obleko in obuvale. Toda beda je prevelika in darovi skromni. Prav zato pa je ta posel nadvse nevarčen, toda naše požrtvovalne učiteljice se niso plašile truda in dela, zato pa tudi uspehi niso izostali. Po šolah v mestih in večjih krajih so otroci na pobudo svojega učiteljstva zbirali ponošeno perilo, obleko in obuvale; naše tovarišice so skrbele za to, da je bilo vse zakrpano, oprano in uporabno. Zbrala so se tudi denarna sredstva in zato je bilo tudi precej novih oblek, perila in čevljev; manjkale tudi niso knjižice in igrače; mnogo je bilo šolskih potrebščin, pa tudi precej živil je bilo zbranih. Lepo število šol iz pasivnih krajev ob naši narodni meji je prejelo polne zaboje, in razne zahvale so izpričevale, kako vesele so bile božičnice na obdarjenih šolah.

Letos se je akcija ponovila. Odseki učiteljic, obogateni z lanskimi izkušnjami, so se ponovno lotili tega nujnega dela. Že od začetka leta so naše tovarišice zbirale sredstva, ponovno organizirale zbiranje po šolah in tik pred Božičem so bili poslani mnogi zaboji z obleko, obuvalem, šolskimi potrebščinami in tudi živili v one kraje, kjer je beda največja, kjer je pomoč najpotrebnejša.

Nad 40 šol po Sloveniji je bilo letos izdatno obdarovanih na pobudo in izključno samo s prizadevanjem in marljivim delom naših odsekov učiteljic. Toda to ni vse in tudi ne bi bilo zadostno. Ugotoviti je treba tu še pomembnejše dejstvo, da so prav s to akcijo naših tovarišic bili že lansko leto, in letos ponovno, opozorjeni najširši krogi in mnoge ustanove na najbolj boleči problem naše domovine, na pomoč bednim obmejnimi otrokom. Pobuda, ki so jo dali odseki učiteljic, je odjeknila širom Slovenije in mnogi posamezniki in ustanove so pokazale večje zanimanje za stvar, in tudi pomoč prihaja sedaj od mnogih strani. Bili bi krivični, če bi pripisovali zaslug za vse to delo in uspehe izključno našim tovarišicam. Nekaj ustanov je že prej skrbele za naše obmejne kraje in si mnogo prizadevalo za pravilno rešitev tega vprašanja. Toda premalo je bilo zanimanja v širši javnosti in nič pomoči od tam, od koder bi se mogla najbolj upravičeno pričakovati. In prav tu je ugodno vplivala iniciativa učiteljic, kajti razgibala je slovensko javnost in jo opozorila na nieno največjo nacionalno dolžnost.

Čprav je skrb za pomoč najrevnejšim otrokom zavzela že precejšen obseg, vendar še ni zadostna. Na tisoče slovenskih otrok živi v največji bedi in to ravno ob naši državni, ob naši narodni meji. Nobena žrtev ne bi smela biti tu prevelika, nobeno delo pretežko, nobena skrb prenapredna, ker tu gre za to, da rešimo naš naraščaj — naš narod ne samo bede, marveč tudi tujega vpliva, in tu naj služi delo naših tovarišic za vzgled vsem onim, ki bi lahko laže in tudi izdatneje pomagali.

Božična razmišljanja

Bliza se božič. Ni ga menda človeka, ki bi ne čutil neke notranje radosti ob misli nanj. Ta dan so vsi ljudje nekam mehkejši, žar oči je iskrenjši, smehljaj priskrenjši; vsakdanjost se umakne resnični notranji sreči. Božič nam je vsem postal praznik tihe domačnosti, simbol vse premagujoče ljubezni. Ta dan je edini v letu, ko gre človek vase, ko spoznava blodnje svojega življenja.

Ne vem, če ga letos mnogo ljudi ne pričakuje s skrbjo in bojaznijo. Človek je postal človeku volk, ljubezen se je umaknila sovraštvi. V tem nemirnem in vihnem času mora biti učitelj toliko bolj apostol in vodnik mladine. Biti mora ideal doraščajočega rodu. Saj slišimo tolikokrat, da je ljudska šola osnova, na katero gradi vsakdo svoj značaj in osebnost. Za veliko večino prebivalstva pa je ljudska šola edina ustanova, ki skrbi za njegov duševni razvoj. Temu se izraziteje vcepi svoje poteze. Pa tudi tisti, ki gredo iz ljudske v višje šole, ne morejo preko tega, kar jim je dala ljudska šola. Mislim namreč do brega vzgojitelja, ne-le učitelja. Premalo je, da bi deco le učili, pravi smoter ljudske šole je vzgajanje mladine. Učitelj mora razvijati v otroku plemenita nagnjenja in dobra čustva, gojiti mora v otroku ljubezen do sočloveka in narave ter sočutje. Cilj resnične vzgojevalnice je — plemeniti, dober in pošten član človeške družbe. Srčna kultura človeka je merilo človeške vrednosti.

Učitelji-vzgojitelji so rojeni, boste rekli. Da, toda dandanes igrajo pri vzgojnem oblikovanju še drugi činitelji veliko vlogo, mnogokrat odločilno. Ti činitelji so: gospodarsko socialne razmere, v katerih živi otrok in učitelj. Ti činitelji večkrat zamore v človeku plemenita nagnjenja in sposobnostim ne dajo proste poti za razvoj. S težkim in golim življenjem se boreči človek nima tistega smisla za srčno izobrazbo, kakor bi ga imel, če bi ne »stradal« telesnih in duhovnih vrednot. Pogostokrat sem že slišal, da je nekdo tožil, da se je docela povsakdanil, ker se je moral plemenito nagnjenje v človeku umakniti skrbi za kruh. Kjer je doma kruhoborstvo, tam ni svetlega idealizma in trdne močne volje. Ni mi treba poudarjati, da more človek dati le to, kar ima sam. Le ob globokem in srčnem kulturnem učitelju se vzgajajo in oblikujejo dobri in plemeniti značaji. Med učiteljem in učencem mora biti notranji nevidni odnos. Kot električna iskra poveže oba pola: učitelja in učenca. Za to je potrebno neko razpoloženje, ki ga ustvarjajo dobri in zadovoljni učitelji, posebno ob božičnih praznikih, ko je mehko in toplo v človeški duši, ko prevzame srce vse zmagujoča ljubezen. To so oni blagoslovljeni trenutki, ko se duša odpira duši in zaupanje rodi protizaupanje. Le močan in bogat značaj bo vzgojil značajno mladino.

Tu pa ni mesta za kruhoborstvo.

Človeku-učitelju je potrebna samovzgoja in samoizobrazba. Vzgaia družba, potovanje, in dobra knjiga. Vsi ti činitelji morajo tvoriti in neposredno vplivati na človeka, da vzbudi v njem pozitivne rezultate. Dobra družba in dober prijatelj razvija plemenite dispozicije v človeku, lepa knjiga in predstava najde pot do človeškega srca, veličastna narava vzbuja svečano razpoloženje v človeku. To je iskrica, ki tli dalje. Trenutki tihe zbranosti ob knjigi, ure lepe pesmi in godbe ob radiu blažijo čustva, človeka prevzame neka notranja ganjenost, surova narava se umakne duhovnosti. Ti trenutki imajo neodoljiv vpliv na človeka, pospešujejo v njem srčno naobrazbo. Predbožično razpoloženje je še prav posebno primerno za vzbujanje dobrih nagnjenj v učitelju in učenca. To razpoloženje lahko vzbudi v mladini le učitelj, ki je duhovno zbran in srčno kulturn. Ne zadostuje le prirojena dispozicija, temveč igra veliko in odločilno vlogo učiteljeva vzgoja, njegovo gospodarsko - socialno življenje in z njim združeno razpoloženje. Dobro razpoloženje pospešuje v človeku voljo po lastni izobrazbi in dobrih delih, kruhoborstvo pa ovira vsak napredek. Socialno uboštvo ne daje učitelju moči, da bi se sam izobraževal, ker mu manjka razpoloženje in mu nedostajajo sredstva. Že večkrat sem napisal in ponovno poudarjam, da je skrb za golo življenje tisti strup, ki zamori v človeku vso voljo po napredku. Imenujem to skrb kruhoborstvo.

Kruhoborstvo zavzema danes 80 % človeka ter leži kot mora nad njegovim delom. Ni mi treba poudarjati, da je človek manj zbran pri svojem delu, če ima tako skrb. In najhujša je skrb za eksistenco. Tak človek ne opravlja svojega poklicnega dela iz poklicnega veselja, temveč edino radi eksistence. Poklicno navdušenje se je umaknilo bojazni za kruh. Kako more biti človek, ki se bori za svojo in svoje družine eksistenco, zmožen opravljati vzgojiteljsko delo! Vzgoja — kakor sem omenil — terja zbranost in celega človeka, plemenitega in vsega predanega svojemu višjemu nalogi — oblikovanju mladine. Tu ni mesta kruhoborstvu.

Z učiteljevo eksistenčno skrbjo je prizadeta predvsem mladina, ki je up in bodočnost našega naroda. Tak učitelj le uči, vzgajati pa ne more. Kar nima, ne more dati: globoke in resnične volje za delo.

Grenko je danes življenje in dvakrat grenko učiteljevo, ker ne more dati svojemu srcu tiste hrane, ki bi jo moral imeti, da bi bil »cel mož«. Vzgoja terja celega človeka in

Kako naprej?

Zdaj se je pa ustavilo. Ne gre in gre več naprej. Pa mi povejte vi — veste koga mislim. Povejte mi, kako naj raztegнем to bomo plačico, da bo za ves mesec. Osem let sem poročena, imam 11 let službe, sem v IX/2., t. j. dobim din 904,— na roko. Imam pa dva otroka, živahna da je »jojo«. Pa zakaj »jojo«. Vedno luknja v nogavici, vedno luknja v hlačkah, luknja v podplatu. Ti, mamica, pa kupi, zašij. Tri leta sem delala sama. Pouk, priprave, kuhaj, per, zašij, zakrpaj, ribaj, pomij, posodo, pometi dvorišče, delaj na vrtu, peči kruh... Obenem pa tekaj po vasi — ne kupit — prosit. Kajti če ti kmet kaj proda, vedno misli, da je daroval in pogajati se sploh ne moreš. Ni mesnice, sicer pa, kaj treba učitelju jesti meso. Ni peka — zemlja — luksuz. Zdravnik 10 km daleč. Sicer je pa učiteljeva narodna dolžnost — biti zdrav. Vlak 10 km daleč. Pa kaj se ti je sploh treba voziti. Bodi lepo doma in delaj za narodov

cel človek terja dostojno življenje. Če hočemo plemenito mladino, moramo imeti zadovoljne in dobre učitelje. Grenko mi je pri srcu, ko gledam našo zapuščeno mladino, želno lepote in izobrazbe, ki ju učitelj - kruhoborec ne more dati, in grenko mi je ob misli, ko mislim na stotine tovarišev, ki jim je težka skrb za eksistenco zamorila v srcu voljo z globoko in resnično ljubeznijo služiti mladini.

Skrajni čas je, da dobi tudi učitelj človeka — vzgojitelja vredno življenje, da bo tudi zanj svani »praznik tihe sreče in zadovoljstva«.

-a-

Izbira učencev za učiteljske

Z zadnjimi namestitvami je končan sedemleten križev pot brezposelnosti učiteljskega naraščaja. Za naš narod in njegovo mladino ter za učiteljstvo pa se odpira s tem dnem še bolj žalostno vprašanje, pomanjkanje učitelstva. Ob sedanjem stanju oddelkov in učiteljstva v Sloveniji nima približno 200 oddelkov svojega učitelja.

Ako primerjamo število učencev v posrednih razredih vseh učiteljskih v Sloveniji, t. j. na državnih učiteljskih v Ljubljani in Mariboru in na zasebnih učiteljskih v Ljubljani, Škofji Loki in Mariboru, vidimo da je v

I. letnikih	265 učencev(k)
II. "	104 "
III. "	88 "
IV. "	76 "
V. "	58 "

Ako računamo pri sedanjem številu učiteljstva letno potrebo po novih učiteljih zaradi smrti, upokojitev, ostavk, novih oddelkov itd. na 150 oseb, moremo ugotoviti, da bo šele po šestih letih preseglo število učiteljskih kandidatov letni primanjkljaj na učiteljih.

Razmerje za prihodnjih osem let bo naslednje (predpostavka, da bo število šolskih otrok raslo v dosedanjem obsegu in ostane službena doba učiteljstva neizpremenjena ter se bodo postopoma odpirali novi oddelki):

Za šolsko leto:	Primanjkljaj konec šol. leta:	Prirastek konec šol. leta:	Primanjkljaj ob začetku prih. šol. leta:
1939/1940.	250	— 55	195
1940/1941.	345	— 75	270
1941/1942.	420	— 85	335
1942/1943.	485	— 100	385
1943/1944.	535	— 240	295
1944/1945.	445	— 240	205
1945/1946.	355	— 240	115
1946/1947.	265	— 240	25

To so številke, ob katerih se moramo zamisliti; kako bo z našo mladino, z našo šolo in z učiteljstvom v bližnji prihodnosti. Zopet bodo še bolj prenapolnjeni razredi kakor do sedaj, zaradi tega bodo slabši učni uspehi pri učencih, pri učiteljstvu bo večja izčrpanost, daljša in pogostejša boleznin in bolezenski dopusti.

V šolskem letu 1942/1943. bi po tem računu bilo nad eno desetino oddelkov zaprtih zaradi pomanjkanja učiteljstva. Namesto, da bi se odpirali novi, bo treba že obstoječe zapirati. Šele z letom 1947. bo kriza končana, ako bo v šolskih letih 1940/1941., 1941/1942. sprejetih na ljubljanskem drž. učiteljsku vsaj po sto učencev(k), na mariborsko po 80 in na vsa tri zasebna učiteljska po 60 učencev(k).

Po sedanjih zakonitih določilih o učiteljski izobrazbi ni nobene možnosti, da bi se ta primanjkljaj pokrili na kateri drug način kakor z rednim šolanjem na učiteljsku. Zato moramo posvetiti posebno pozornost izbiri učencev za sprejem na učiteljsku. Oseba, ki se pripravlja za učiteljski poklic, mora imeti naslednje sposobnosti:

1. da je telesno krepka in zdrava, posebno da ima popolnoma zdrava pljuča, zvočen glas in dober vid;

2. da je primerno nadarjena in duševno razgibana;

3. da ima dobro razvit socialni čut, ljubezen do mladine;

4. da ima voljo in veselje do dela med ljudstvom.

Iz navedenega sledi, da bi morala biti zdravniška preiskava zelo podrobna in bi morala komisija odkloniti učenca s telesnimi napakami, nad katerimi bi se ljudskošolski učenec spotikali.

Preizkušnja glasu in posluha naj bi bila drugačna in naj bi ugotovila, ali nima dijak govornih hib, pa sposobnost za petje in glasbo. Mnogo je odličnih učiteljev, ki niso pevci ne muziki.

Nadarjenost bi morali ugotoviti na osnovi posebne inteligenčne preizkušnje, in sicer za vse učence, za tiste, ki pridejo z gimnazij ali z meščanskimi šol.

Sedanj način preizkušnje ne daje pravih jamstev, da bi prišli res najsposobnejši na učiteljske. Z meščanskimi šol in z gimnazij naj bi sprejemali samo učence, ki so opravili nižji tečajni izpit, oziroma završni izpit vsaj s prav dobrimi ali z odličnim uspehom.

Glede tretje in četrte točke, ki sta pa prav tako važni kot prva in druga, je težko najti primerno merilo, ker nimamo za preizkušnjo pravih sredstev. Za tozadevno oceno naj bi služili psihološki opisi učencev, ki naj bi jih sestavili razredni učiteljski zbori tistih razredov, ki so jih učenci obiskovali pred vstopom na učiteljske.

Na vprašanje, iz katerega stanu naj se učenci sprejemajo, je težko odgovoriti, toda to je gotovo: Zdravja in nadarjenosti nima noben stan v našem, torej ne more noben stan zahtevati, da ima kako izjemno stališče pri sprejemu učencev na učiteljske. Socialni čut je vsaj navadno razvit pri ljudeh, ki so sami bili kdaj navezani na socialno pomoč, ali pri tistih, ki so imeli dobro rodniško vzgojo in so že po naravi bolj socialno usmerjeni. S podeželja pride malo res siromašnih otrok na učiteljske, ker ne zmorejo starši bremen za prehrano in šolanje. Pri premožnejših podeželskih otrocih pa je ta čut v večini primerov pobledele in se mnogokrat razvije v nasprotno smer.

Učiteljska:

Za siromašnega otroka ob meji.

Božična razmišljanja.

Kako naprej?

Izbira učencev za učiteljske.

UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV

POLOŽAJ: Ne pesimizem — smotrna

borbenost je naš izhod. — Brez naslova.

Ob odprtem grobu † tov. Viljema Zehrerja.

† Slavka Burnik.

LISTEK: Učitelj Jerman čita časopis...

Splošne vesti. — Učiteljski pravnik. — Mladinska matica. — Stanovska organizacija

JUU. — Naša gospodarska organizacija.